

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Katarzyna Szlęzak

Szkoła Dialogu - porozumienie bez barier

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO
ROZWOJU REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Katarzyna Szlęzak

Absolwentka filologii angielskiej w Wyższej Szkole Umiejętności w Kielcach. Od 10 lat nauczyciel języka angielskiego w gminie Wąchock. Związana z prywatną szkołą językowa, prowadzi kursy języka angielskiego dla dzieci i dorosłych.

Projekt „Profesjon@lny trener” realizowany przez LECHAA CONSULTING Sp. z o.o. w ramach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 na podstawie umowy podpisanej z Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach

Lechaa Consulting Sp. z o.o.
www.lechaa.pl
NIP: 712-278-35-96,
Regon: 004182334,
Sąd Rejonowy w Lublinie XI Wydział Gospodarczy
Krajowego Rejestru Sadowego nr KRS: 0000173751,
Kapitał zakładowy: 50.000 zł

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO
ROZWOJU REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

- I. Forum Dialogu Między Narodami
- II. Programy i projekty
- III. Szkoła Dialogu
- IV. Podstawowe zagadnienia dotyczące kultury żydowskiej

Projekt „Profesjon@lny trener” realizowany przez LECHAA CONSULTING Sp. z o.o. w ramach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 na podstawie umowy podpisanej z Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach

Lechaa Consulting Sp. z o.o.
www.lechaa.pl
NIP: 712-278-35-96,
Regon: 004182334,
Sąd Rejonowy w Lublinie XI Wydział Gospodarczy
Krajowego Rejestru Sadowego nr KRS: 0000173751,
Kapitał zakładowy: 50.000 zł

I. Forum Dialogu Między Narodami

Fundacja Forum Dialogu Między Narodami jest organizacją pozarządową, która od 15 lat zajmuje się dialogiem polsko-żydowskim, działa na rzecz przełamywania wzajemnych stereotypów i uprzedzeń, zbliżenia pomiędzy Polakami a Żydami, przeciwdziałania przejawom antysemityzmu i ksenofobii, a także edukacją na rzecz tolerancji. Forum realizuje swoje cele poprzez seminaria, konferencje, sympozja, wystawy, publikacje i programy wymiany, skierowane do młodzieży i środowisk opiniotwórczych. Fundacja pragnie przyczynić się do tworzenia wzoru współżycia bez stereotypów, uprzedzeń i obaw. Pierwszym krokiem ku temu jest poznanie innych. Poznanie, które jest próbą zrozumienia odmienności, a nie wartościowania. Ponadto, fundacja działa na rzecz ochrony obiektów kultury materialnej, a także odbudowy zabytków architektury.

II. Programy i projekty

Fundacja realizuje następujące programy i projekty:

- „Szkoła Dialogu”
- Warsztaty „Trudne pytania”
- Wycieczki po Żydowskiej Warszawie
- Polsko-Żydowskie Spotkania Młodzieży
- Polsko-Żydowski Program Wymiany
- Wizyty Amerykańskich Żydów w Polsce
- Wizyty Studentów Żydowskich w Polsce

III. Szkoła Dialogu

„Szkoła Dialogu” to projekt edukacyjny realizowany pod patronatem Ministra Edukacji Narodowej, którego celem jest zwiększenie wrażliwości i świadomości młodych ludzi na polu historii swoich małych ojczyzn, społeczeństwa wielokulturowego, uprzedzeń rasowych i etnicznych, antysemityzmu oraz budowania więzi z miejscem, w którym żyją. Projekt ten jest oparty na przekonaniu, że wiedza, zrozumienie i dialog to klucz do przełamywania barier i niechęci. Projekt ma za zadanie poszerzanie wiedzy na temat wielowiekowej obecności

---

Projekt „Profesjon@lny trener” realizowany przez LECHAA CONSULTING Sp. z o.o. w ramach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 na podstawie umowy podpisanej z Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Żydów w Polsce oraz ich wkładu w rozwój społeczny, kulturalny i gospodarczy naszego kraju.

Program "Szkoła Dialogu" realizowany jest od 2008 roku. Pierwsza edycja miała miejsce w Warszawie, natomiast od 2009 roku projekt realizowany jest na terenie całej Polski.

W ramach programu, trenerzy prowadzą cztery spotkania. Pierwsze i drugie spotkanie ma na celu wprowadzenie uczestników w tematykę zajęć, przedstawienie najważniejszych zagadnień dotyczących żydowskiej kultury i tradycji oraz uświadomienie, że przed wojną Żydzi stanowili nieodłączną część ich miejscowości. W trakcie tych zajęć trenerzy zapoznają uczniów z metodami pracy projektowej oraz wspólnie ustalają plan działań podejmowanych przez uczniów pod nadzorem nauczyciela w okresie pomiędzy spotkaniami. W 2-3 tygodniowym okresie pomiędzy drugim a trzecim spotkaniem trenerzy Forum pozostają w kontakcie z uczniami i nauczycielem - stymulując oraz wspomagając pracę nad projektem wycieczki. Kolejne spotkanie uczniów z trenerami poświęcone jest prezentacji przygotowanego projektu. Uczestnicy warsztatów mają za zadanie oprowadzić trenerów przygotowaną przez siebie trasą, omawiając po drodze znaczenie i funkcje cmentarza żydowskiego, synagogi, oraz innych ważnych miejsc w życiu przedwojennej społeczności żydowskiej. W trakcie wycieczki trenerzy uzupełniają wiedzę uczniów, sugerując jednocześnie ewentualne miejsca, które można dodać do trasy. Podsumowaniem warsztatu jest wspólna refleksja nad białymi plamami w wiedzy o własnej miejscowości i tożsamości jej mieszkańców. Ostatnie, czwarte spotkanie poświęcone jest podsumowaniu zdobytej wcześniej wiedzy i doświadczeń. Ćwiczenia realizowane w jego trakcie mają połączyć wiedzę uczniów zdobytą podczas wycieczki z teraźniejszością, pokazać ciągłość życia żydowskiego które istniało także w ich miejscowości. Celem programu i zadaniem dla uczniów po zakończeniu cyklu spotkań jest przeprowadzenie przygotowanej przez siebie wycieczki dla samodzielnie określonej grupy a następnie przygotować raport. Przygotowana praca bierze udział w konkursie, którego rozstrzygnięcie ma miejsce podczas uroczystej Gali „Szkoły Dialogu”. W czasie Gali wszystkie uczestniczące w danej edycji programu szkoły otrzymują dyplom „Szkoły Dialogu”, a laureaci atrakcyjne nagrody.

Projekt „Profesjon@lny trener” realizowany przez LECHAA CONSULTING Sp. z o.o. w ramach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 na podstawie umowy podpisanej z Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach

Lechaa Consulting Sp. z o.o.
www.lechaa.pl
NIP: 712-278-35-96,
Regon: 004182334,
Sąd Rejonowy w Lublinie XI Wydział Gospodarczy
Krajowego Rejestru Sądowego nr KRS: 0000173751,
Kapitał zakładowy: 50.000 zł

IV. Podstawowe zagadnienia dotyczące kultury żydowskiej

Kipa, jarmułka, mycka

Nakrycie głowy noszone przez Żydów, okrywające włosy i szczyt głowy. Noszenie jarmułki nie jest wymogiem Prawa (Tory), nie wywodzi się ani z Biblii ani z Talmudu, lecz jest zwyczajem i prawdopodobnie należy szukać jego początków w kulturze Bliskiego Wschodu, gdzie przykryta głowa jest oznaką szacunku.

Szabat

Dzień wypoczynku w judaizmie, trwający od zachodu słońca w piątek do zachodu słońca w sobotę. Jest najważniejszym świętem domowym, obchodzonym bardzo pilnie i uroczysto. Przestrzeganie i wypełnianie nakazów dotyczących szabatu podlega ścisłym rygorom. Jeden z traktatów Miszny, zawierający przepisy dotyczące sobotniego wypoczynku, wylicza trzydzieści dziewięć prac zakazanych w szabat. Zakaz pracy można złamać jedynie w przypadku zagrożenia życia lub opieki nad chorym. W obrębie miejsca zamieszkania nie ma żadnych ograniczeń w poruszaniu się, ale nie można go opuszczać na odległość większą niż dwa tysiące kroków. W piątek wieczorem, po modłach w synagodze, urządza się w domu uroczystą kolację. Trzem uroczystym posiłkom jedzonym podczas szabatu towarzyszy odmawianie specjalnych hymnów. Gospodyni zapala dwie świece przed rozpoczęciem szabatu, odmawiając przy tym specjalne błogosławieństwo, ojciec rodziny odmawia Kiddusz przed posiłkiem. Na zakończenie szabatu odmawia się modlitwę zw. Hawdala.

Bar Micwa

Przełomowym momentem dla kończącego 13 lat żydowskiego chłopca, ponieważ po ukończeniu lat 13, uważany był przez rodziców, krewnych i znajomych za dorosłego, odpowiedzialnego za swoje czyny i za wykonywanie przykazań. Tego dnia w obecności rodziny, znajomych i swojego nauczyciela chłopiec odczytuje w synagodze fragment Tory i wygłasza samodzielnie przygotowany do niej komentarz. Odpowiednik bar micwy dla dziewczynki, która kończy 12 lat, nosi nazwę bat micwa.

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Menora

Siedmioramienny, ozdobny świecznik był używany przez Żydów w Przybytku i Świątyni Jerozolimskiej. Menora jest jednym z najstarszych symboli narodu żydowskiego. Według tradycji symbolizuje on krzew gorejący, który zobaczył Mojżesz na górze Synaj. Jedną z najstarszych menor w Europie znajduje się w Kołobrzegu.

Mykwa

Basen z wodą bieżącą, nzbieraną z deszczu lub pochodzącą ze źródła, służący do rytualnego oczyszczania i ablucji. Żydówki-mężatki kąpią się w mykwie po menstruacji. Według Talmudu, to, co zobaczy kobieta wychodząca z mykwy, może odbić się na dziecku poczętym tej nocy. Mężczyźni kąpią się w mykwie przed świętem Jom Kippur.

Macewa

Żydowska stela nagrobna, najczęściej w formie pionowo ustawionej, prostokątnej płyty kamiennej lub drewnianej (od XIX w. także żeliwnej) zwieńczonej linią prostą, trójkątem, półkolem lub dwoma odcinkami koła. Górną jej część wypełnia płaskorzeźba, dolną zaś inskrypcja.

Tora

Pięć pierwszych ksiąg Biblii - Pięcioksiąg, najważniejszy tekst objawiony judaizmu. Głównym tematem Tory jest Przymierze pomiędzy Bogiem, a narodem Izraela za pośrednictwem Mojżesza zawarte podczas wędrówki z niewoli egipskiej do Ziemi Obiecanej.

Kirkut

Cmentarz żydowski. Podstawową różnicą między cmentarzem chrześcijańskim a żydowskim jest odmienne traktowanie grobu. W chrześcijaństwie możliwe jest - pod pewnymi warunkami i po określonym czasie - jego naruszenie i dokonanie nowego pochówku, a nieużywany cmentarz może być zlikwidowany. Według zasad judaizmu, każdy i cały cmentarz jest nienaruszalny tak długo, jak znana jest jego lokalizacja.

Kantor

W judaizmie kantor jest ważną postacią uświetniającą obrzędy religijne w synagodze.

Projekt „Profesjon@lny trener” realizowany przez LECHAA CONSULTING Sp. z o.o. w ramach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 na podstawie umowy podpisanej z Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Szabasówka

Potoczna nazwa szkoły powszechnej w II Rzeczypospolitej, przeznaczona wyłącznie dla młodzieży żydowskiej. Szkoły takie nazywano szabasówkami, ponieważ nauka odbywała się tam w niedziele, a dniem świątecznym, wolnym od nauki, była sobota. Niektórzy chłopcy kontynuowali potem naukę w chederach, ale dotyczyła ona wyłącznie religii i języka hebrajskiego.

Cheder

Dawna szkoła religijna dla chłopców, mieszcząca się na ogół w domu nauczyciela zwanego rebe; obejmowała trzy grupy wiekowe: od 3 do 5, 6 do 7 i 8 do 13 lat. Przedmiotem nauczania w poszczególnych klasach była Tora i Talmud.

Jesziwa

Wyższa szkoła talmudyczna dla nieżonatych studentów.

Jatka

Miejsce, gdzie w średniowieczu sprzedawano mięso z uboju. Jatki powstawały od końca XII wieku wraz z wykształceniem się specjalizacji handlowej. Były to kramy rzeźnicze zwane z łaciny *macellum* lub *mensa carnificium* (ława rzeźnicza). Być może początkowo były ruchomymi budami, na co wskazywałaby najprawdopodobniej polska nazwa, której rdzeń *ja* ma związek z *jachać* – *jechać*. Nazwę *macellum* stosowano także do innych kramów, stąd bywały np. jatki piekarskie, kowalskie i szewskie. Późniejsze kramy z bud przekształciły się niekiedy w rozbudowane domy kupieckie.

Projekt „Profesjon@lny trener” realizowany przez LECHAA CONSULTING Sp. z o.o. w ramach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 na podstawie umowy podpisanej z Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ŚWIĘTOKRZYSKIE BIURO
ROZWOJU REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Bibliografia

http://www.dialog.org.pl/strona_glowna.html

<http://www.wikipedia.pl>

Projekt „Profesjon@lny trener” realizowany przez LECHAA CONSULTING Sp. z o.o. w ramach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 na podstawie umowy podpisanej z Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach

Lechaa Consulting Sp. z o.o.
www.lechaa.pl
NIP: 712-278-35-96,
Regon: 004182334,
Sąd Rejonowy w Lublinie XI Wydział Gospodarczy
Krajowego Rejestru Sadowego nr KRS: 0000173751,
Kapitał zakładowy: 50.000 zł

